

Odpowiedzialność prawna podmiotów udzielających świadczeń medycznych i lekarza z tytułu błędów medycznych

Dr hab. Rafał Patryn , prof. UML

W przypadku gdy doszło do wyrządzenia szkody w podmiocie leczniczym, osoba (medyk) za to odpowiedzialna może odpowiadać:

- 1. W Sądzie : karnie , cywilnie**
- 2. Przed WKdZM**
- 3. Podczas postępowania przez RzPP**
- 4. Przed Sądami zawodowymi**

Przykład

Lekarka w podmiocie leczniczym wykazwała brak staranności w diagnozowaniu Pani K.

przez to, że zlekceważyła zgłaszane przez Pacjentkę dolegliwości (ból brzucha, utrata masy ciała, świąd skóry) i z opóźnieniem wydała skierowania na wykonanie panelu badań podstawowych laboratoryjnych i obrazowych oraz odbycia pilnej konsultacji u specjalisty gastroenterologa, co opóźniło rozpoznanie raka trzustki.

Aktualnie

w przypadku kwestionowanej jakości udzielonego świadczenia zdrowotnego powodującego określony typ szkody

- poszkodowany może skorzystać z dwóch dróg dochodzenia swoich racji w celu uzyskania odszkodowania (bądź zadośćuczynienia):

I. Typowo sądowej przed sądem powszechnym
(Powód i określone powództwo)

**II. Przed Wojewódzką Komisją ds. Orzekania o
Zdarzeniach Medycznych**

(Wnioskodawca i wniosek)

Wybranie trybu sądowego

- koszty postępowania
  - czas procedury
    - tryb

Ustalenie winnego i od niego stosowanego
odszkodowania

Nacisk na obarczanie winą poszczególnych lekarzy nie służy uczeniu się na błędach medycznych i poprawie

Wojewódzkie Komisje ds. Orzekania o Zdarzeniach Medycznych, zostały wprowadzone do polskiego porządku prawnego w 2012 roku w nowelizacji-

Ustawy o prawach pacjenta i Rzeczniku pacjenta

Rozdział 13a - Zasady i tryb ustalania odszkodowania i zadośćuczynienia w przypadku zdarzeń medycznych

W przypadku szkód medycznych

(typowo - osobowych)

- mamy do czynienia z sytuacją
  - **roszczenia**
- dotyczącego określonej (finansowej) - rekompensaty - od podmiotu leczniczego (lub firmy ubezpieczającej podmiot leczniczy).

Sam poszkodowany

a w przypadku jego śmierci - rodzina - może obecnie skorzystać z **dwóch** dróg tej prawnej „rekompensaty”.

Sądownictwo powszechne

Postępowanie przed Sądem cywilnym i „droga”
prawna do uzyskania odszkodowania :

- Szkody (jej prawnego charakteru: materialna, niematerialna)
- Winnego (jeśli to możliwe i postawienie mu zarzutów)
- Związku przyczynowego (tzw. adekwatnego)
- Określonej sumy (zwanej odszkodowaniem lub zadośćuczynieniem), która mogła by

Tradycyjna droga sądowa ma swoje utrudnienia:

- Czas samej procedury (często trudny do oszacowania, termin roczny jest „typowy”)
- Koszty łączne dla powoda (mogą być duże)
- Kwestia tzw. pełnomocnictwa procesowego (decyzja o potrzebie i znaczne koszty, lub umowa na %)
- Często brak wystarczających środków dowodowych
- Ryzyko określonej „gry” procesowej przez strony

Postępowanie

przed Wojewódzką Komisją dotyczy zdarzeń
medycznych będących następstwem udzielania
świadczeń zdrowotnych w

- podmiotach publicznych (w szpitalu)
- bądź tych finansowanych ze środków publicznych

ZDARZENIE

Dokładny opis we wniosku i spełnienie wymogów formalnych

Wniosek należy złożyć w terminie 1 roku od dnia, w którym **powzięto wiedzę** o zakażeniu, uszkodzeniu ciała lub rozstroju zdrowia albo nastąpiła śmierć pacjenta.

termin ten nie może być dłuższy niż 3 lata od dnia, w którym nastąpiło zdarzenie.

Przykład

Wnioskodawca udał się na SOR ze złamanym palcem i jak określa: nie rozpoznano prawidłowo urazu (złamania) i w następstwie tego niepodjęto stosownego leczenia.

Zastosowane leczenie (nastawianie, usztywnienie i opatrunek) nie przyniosło skutku, palec jest niesprawny do dnia złożenia wniosku.

Powoduje to kłopoty ze zdrowiem, cierpienie i generowanie kosztów wymaganego leczenia.

Kwota roszczenia określona we wniosku z tytułu

POSIEDZENIE Komisji i wydanie – ORZECZENIA

KOMISJA

(w 2 prawników , 2 medyków)

Pokrzywdzony

Świadkowie

Wydanie orzeczenia o:

- zdarzeniu medycznym do którego doszło w określonym podmiocie leczniczym
- lub orzeczenia, które ustalenia nie stwierdzają zdarzenia medycznego we wskazanym we wniosku podmiocie leczniczym

Pojęcie zdarzenia medycznego

Jeśli w publicznym podmiocie leczniczym (szpitalu) doszło do szkody materialnej lub niematerialnej albo śmierci pacjenta

(I) Z powodu :

- zakażenia biologicznym czynnikiem chorobotwórczym
- uszkodzenia ciała

**(II) Z powodu
niezgodnej z aktualną wiedzą
medyczną:**

**1) diagnozy, jeżeli spowodowała
ona niewłaściwe leczenie albo
opóźniła właściwe leczenie,**

Kluczowe jest określenie pojęcia tzw. aktualnej wiedzy medycznej i kwalifikowanie zaistniałej sytuacji w szpitalu - w odniesieniu do składowych tego pojęcia, czyli do:

1. Obecnego stanu nauki medycznej
2. Dostępnego stanu wiedzy i technologii medycznej
3. Zasad i reguł postępowania
4. Występujących norm i procedur
5. Występujących standardów i wytycznych specjalistycznego postępowania (np. SIS 2013)

Odpowiedzialność prawna lekarza

Lekarzowi może grozić odpowiedzialność:

1. Karna (wolnościowa, przed sądem powszechnym)
2. Cywilna (finansowa, przed sądem powszechnym)
3. Zawodowa (zakazująca, przed OSL, NSL)
4. Regulaminowa (nakazująca, przed pracodawcą, sądem powszechnym)
5. W związku ze zdarzeniem medycznym (przed WKOZM)
6. Moralna (subiektywna, przed samą sobą)

Odowiedzialność karna lekarza

Ginekolog skazany za nielegalną aborcję.

Rok więzienia w zawieszeniu na trzy lata, zakaz wykonywania zawodu lekarza przez dwa lata oraz 4 tys. zł grzywny – to wyrok Sądu Okręgowego w ..., który skazał za nielegalną aborcję ginekologa Krzysztofa G.

Jak powiedział sędzia w uzasadnieniu, wyrok jest adekwatny do czynu i ma być "odstraszający dla innych lekarzy".

Sprawa wyszła na jaw w marcu 2011 roku po tym, gdy policja założyła podsłuch w gabinecie ginekologa. Podejrzewała lekarza o to, że w porozumieniu z lokalnym przedsiębiorcą wystawiał fikcyjne zwolnienia lekarskie. Wtedy policjanci uznali, że ginekolog miał przeprowadzić nielegalną aborcję. Do usunięcia ciąży miało dojść w październiku 2010 roku w prywatnym gabinecie Krzysztofa

Odpowiedzialność karna lekarza

Odpowiedzialność karna lekarza jest **dotkliwą formą odpowiedzialności prawnej** (może być związana z sankcją pozbawienia wolności) i jest określona artykułami wymienianymi w **kodeksie karnym i innych ustawach**, tworzących tzw. prawo medyczne (ustawy w swym zakresie dotyczące działalności medycznej).

Podstawowa zasada tego rodzaju odpowiedzialności,
srowadząca się do faktu,

że nie ma odpowiedzialności karnej za samo leczenie, nawet nieskuteczne czy nie przynoszące rezultatu lub poprawy zdrowia,

-----a za określone -----

nagane z punktu widzenia prawa, okoliczności i wymagane warunki tego leczenia (np. zasada należytej staranności).

Odpowiedzialność karana lekarza może być związana:

1. z popełnieniem błędu lekarskiego,
2. z innymi czynami popełnionymi w związku z wykonywaniem zawodu (np. nieudzielenie pomocy czy nieuzasadniona zwłoka w jej udzieleniu)
3. także z innymi czynami karalnymi (eutanazja, przyjmowanie korzyści majątkowych, fałszerstwo dokumentacji)

**Przykład artykułów Kodeksu Karnego
kwalifikowanych do odpowiedzialności prawnej
lekarza**

Artykuł 155 – dotyczący nieumyślnego spowodowania śmierci, kto nieumyślnie powoduje śmierć człowieka, podlega karze pozbawienia wolności od 3 miesięcy do lat 5.

Artykuł 156. § 1. Kto powoduje ciężki uszczerbek na zdrowiu w postaci:

- 1) pozbawienia człowieka wzroku, słuchu, mowy, zdolności płodzenia,
- 2) innego ciężkiego kalectwa, ciężkiej choroby nieuleczalnej lub długotrwałej, choroby realnie zagrażającej życiu, trwałej choroby psychicznej, całkowitej albo znacznej trwałej niezdolności do pracy w zawodzie lub trwałego, istotnego zeszpecenia lub zniekształcenia ciała, podlega karze pozbawienia wolności od roku do lat 10.

Artykuł 157, kto powoduje naruszenie czynności narządu ciała lub rozstrój zdrowia, inny niż określony w art. 156 § 1, podlega karze pozbawienia wolności od 3 miesięcy do lat 5

Artykuł 160, kto naraża człowieka na bezpośrednie niebezpieczeństwo utraty życia albo ciężkiego uszczerbku na zdrowiu, podlega karze pozbawienia wolności do lat 3

Artykuł 162, który dotyczy tzw. nakazu pomocy, kto
człowiekowi znajdującemu się w położeniu
grożącym bezpośrednim niebezpieczeństwem utraty
życia albo ciężkiego uszczerbku na zdrowiu, nie
udziela pomocy, mogąc jej udzielić bez narażenia
siebie lub innej osoby na niebezpieczeństwo utraty
życia albo ciężkiego uszczerbku na zdrowiu, podlega
karze pozbawienia wolności do lat 3

Artykuł 192, odpowiedzialność za wykonywanie zabiegu leczniczego **bez zgody pacjenta**, kto wykonuje zabieg leczniczy bez zgody pacjenta, podlega grzywnie, karze ograniczenia wolności albo pozbawienia wolności do lat 2

Artykuł 228 – korzyść majątkowa (łapówka), kto, w związku z pełnieniem funkcji publicznej, przyjmuje korzyść majątkową lub osobistą albo jej obietnicę lub takiej korzyści żąda, podlega karze pozbawienia wolności od 6 miesięcy do lat 8

Odpowiedzialność zawodowa lekarza

Nagana Okręgowego Sądu Lekarskiego dla lekarki, która stwierdziła zgon u żyjącego pacjenta

W 2009 roku Dolnośląska Izba Lekarska we Wrocławiu postawiła lekarce zarzuty naruszenia art.8 KEL oraz art.4 u.o.z.l.Id

Zgodnie z tymi przepisami lekarz ma obowiązek wykonywać zawód dostępnymi mu środkami oraz zgodnie z zasadami etyki i z należyłą starannością.

Zdaniem izby lekarskiej takiej staranności lekarka nie dochowała, gdyż nie zbadała dokładnie leżącego na jezdni mężczyzny.

Tłumaczyła się przed sądem, że *było zimno, grudzień, padał deszcz i okolice zalegały ciemności.* Sąd dyscyplinarny ukarał ją naganą. Ewa W. zaskarżyła orzeczenie do Naczelnego Sądu Lekarskiego. Jednak bez skutku, wyrok pozostawał w mocy.

Art. 4. Lekarz ma obowiązek wykonywać zawód:

- zgodnie ze wskazaniami aktualnej wiedzy medycznej
  - dostępnymi mu metodami i środkami zapobiegania, rozpoznawania i leczenia chorób
- zgodnie z zasadami etyki zawodowej
  - zgodnie należytą starannością

Rzecznik Odpowiedzialności Zawodowej
prowadzi postępowanie wyjaśniające w
sprawach z zakresu odpowiedzialności
zawodowej lekarzy

**Jest to odpowiedzialność lekarza za zachowania,
które są sprzeczne z zasadami etycznymi ujętymi
w KEL:**

- **Wzory etyczne są kreowane przez Samorządy
Zawodowe.**
- **Brak określenia sankcji za dany czyn zwany –
nieetycznym**

**O odpowiedzialności zawodowej decyduje „sąd”
złożony z przedstawicieli lekarzy**

Członkowie izb lekarskich - lekarze -podlegają
odpowiedzialności zawodowej za:

- **naruszenie zasad etyki lekarskiej**
- **przepisów związanych z wykonywaniem
zawodu lekarza**

**Postępowanie w przedmiocie
odpowiedzialności zawodowej lekarzy toczy
się niezależnie od :**

- postępowania karnego**
- postępowania dyscyplinarnego dotyczącego tego
samego czynu.**

Art. 56. Stronami postępowania w przedmiocie odpowiedzialności zawodowej lekarzy są :

pokrzywdzony **v/s** lekarz

którego dotyczy postępowanie, lub lekarz już obwiniony.

2. W postępowaniu przed sądem lekarskim stroną jest również rzecznik odpowiedzialności zawodowej. **ROZ**

Sąd lekarski może orzekać następujące kary:

- 1) upomnienie
- 2) nagana
- 3) kara pieniężna
- 4) zakaz pełnienia funkcji kierowniczych w jednostkach organizacyjnych ochrony zdrowia na okres od roku do pięciu lat
- 5) ograniczenie zakresu czynności w wykonywaniu zawodu lekarza na okres od sześciu miesięcy do dwóch lat

6) zawieszenie prawa wykonywania zawodu na okres od roku do pięciu lat

7) pozbawienie prawa wykonywania zawodu.

Od orzeczenia okręgowego sądu lekarskiego stronom przysługuje odwołanie do Naczelnego Sądu Lekarskiego w terminie 14 dni od dnia doręczenia orzeczenia.

Odwołanie wnosi się za pośrednictwem sądu lekarskiego, który wydał zaskarżone orzeczenie.

Naczelna Rada Lekarska prowadzi Rejestr Ukaranych Lekarzy i Lekarzy Dentystów Rzeczypospolitej Polskiej, zwany dalej

- „Rejestrem Ukaranych Lekarzy”.

Rejestr jest jawny dla osób i podmiotów, które wykażą interes prawny.

Odpowiedzialność pracownicza lekarza

Zwolnienie z pracy z powodu pełnienia dyżuru w stanie nietrzeźwym

2,5 promila miał chirurg, który pełnił dyżur w szpitalu im. WAM w Łodzi.

Pijanego lekarza ze szpitala zabrała policja. Lekarz tłumaczył się, że *przyszedł do pracy po zakrapianej imprezie.*

Kiedy potwierdzi się, że chirurg był pod wpływem alkoholu, zostanie natychmiast zwolniony z pracy.

Cechy tego rodzaju odpowiedzialności :

Dotyczy pracowników, czyli osób zatrudnionych na podstawie umowy o pracę (zawartej na czas nieokreślony, określony, na czas zastępstwa innego pracownika, jak i na okres próbny)

Nienależyte wywiązywanie się z obowiązków wobec pracodawcy.

Karą może być wg Kodeksu pracy :

- upomnienie
- nagana
- kara pieniężna w wysokości do 1/10 wynagrodzenia pracownika.

W ramach wyciągania konsekwencji za nienależyte wykonywanie obowiązków pracowniczych pracodawca może również rozwiązać z pracownikiem umowę o pracę (ostateczność).

Odpowiedzialność pracownika za szkodę wyrządzoną pracodawcy. Wg Kodeksu Pracy

Art. 114 Pracownik, który wskutek niewykonania lub nienależytego wykonania obowiązków pracowniczych ze swej winy wyrządził pracodawcy szkodę, **ponosi odpowiedzialność materialną według zasad określonych w przepisach niniejszego rozdziału.**

Art. 115 Pracownik ponosi odpowiedzialność za szkodę w **granicach rzeczywistej straty poniesionej przez pracodawcę i tylko za normalne następstwa** działania lub zaniechania, z którego wynikła szkoda.

Art. 118 W razie wyrządzenia szkody przez kilku pracowników każdy z nich ponosi odpowiedzialność za część szkody stosownie do przyczynienia się do niej i stopnia winy.

Jeżeli nie jest możliwe ustalenie stopnia winy i przyczynienia się poszczególnych pracowników do powstania szkody, odpowiadają oni w częściach równych.

Art. 120

§ 1. W razie wyrządzenia przez pracownika przy wykonywaniu przez niego obowiązków pracowniczych szkody osobie trzeciej, zobowiązany do naprawienia szkody jest wyłącznie pracodawca.

Art. 122 Jeżeli pracownik umyślnie wyrządził szkodę, jest obowiązany do jej naprawienia w pełnej wysokości.

Odpowiedzialność za mienie powierzone pracownikowi.

Pracownik, któremu powierzono z obowiązkiem zwrotu albo do wyliczenia się:

- 1) pieniądze, papiery wartościowe lub kosztowności,
- 2) narzędzia i instrumenty lub podobne przedmioty, a także środki ochrony indywidualnej oraz odzież i obuwie robocze,

odpowiada w pełnej wysokości za szkodę powstałą w tym mieniu.

Odpowiedzialność regulaminowa lekarza

Cechy tego rodzaju odpowiedzialności

Odpowiedzialność regulaminowa - zobowiązanie pracownika do wykonywania zadań określonych przez pracodawcę (regulamin pracy) i ponoszenie odpowiedzialności za działania w tym zakresie.

Zadania te są określone w zakresie obowiązków pracownika na danym stanowisku pracy i w ramach określonej funkcji.

Za nie wywiązanie się z powierzonych obowiązków i przyjętych przez pracownika zadań pracodawca może stosować **kary dyscyplinarne, zgodne z Kodeksem Pracy lub**

**ODPOWIEDZIALNOŚĆ
CYWILNA
LEKARZA**

**Zasądzone 20 tys. zł zadośćuczynienia dla pacjenta
– za brak właściwej opieki medycznej.**

**Za brak właściwej opieki nad 14-latką ma
zapłacić rodzicom dziecka - DSK**

W Dziecięcym Szpitalu Klinicznym (DSK) nie przeprowadzono u 14-latka odpowiednich badań, mimo że jego stan się pogarszał.

U chłopca doszło do pęknięcia wyrostka robaczkowego i zapalenia otrzewnej. *„Doszło do naruszenia prawa do uzyskania opieki medycznej zgodnie z aktualną wiedzą medyczną”*

Sąd uznał, że:

raka wykryłaby kolonoskopia, którą zaplanowano za trzy dni i była to naganna zwłoka - z tego powodu prawidłowa diagnoza opóźniła się ...

...przy przyjmowaniu dziecka do szpitala nie było wskazań, żeby podejrzewać nowotwór, jako najbardziej prawdopodobną wskazywano na chorobę Leśniowskiego-Crohna (zapalna choroba jelita)....

Potem badanie to było niemożliwe, ponieważ pojawiła się inna choroba zagrażająca życiu – zapalenie i pęknięcie wyrostka robaczkowego.

Odpowiedzialność cywilna lekarza jest odpowiedzialnością typu majątkowego i powstaje jako skutek niewykonania przez zobowiązanego do naprawienia szkody (dłużnika), obowiązku kompensaty poszkodowanemu (wierzycielowi) doznanych przez niego uszczerbków.

Podstawy prawne odpowiedzialności określa Kodeks Cywilny.

Obowiązek naprawienia wyrządzonej
poszkodowanemu szkody może wynikać z
dwóch źródeł:

1. umowy (odpowiedzialność kontraktowa)
2. z ustawy (odpowiedzialność deliktowa)

Źródłem odpowiedzialność cywilnej lekarza może być: **istniejący stosunek cywilnoprawny (umowa)** i jest on wówczas konsekwencją wyrządzenia przez lekarza szkody, będącej następstwem niewykonania lub nienależytego wykonania zobowiązania, najczęściej tej umowy (art. 471).

Źródłem odpowiedzialności cywilnej lekarza, może być **czyn niedozwolony**, tzn.

- postępowanie przeważnie sprzeczne z prawem
- z zasadami zawodowymi (określonymi w Ustawie o.z.l.l.d i Kodeksie etyki lekarskiej)
- lub z zasadami współżycia społecznego, prowadzące do wyrządzenia pacjentowi szkody.

Przesłanki odpowiedzialności cywilnej

ZDARZENIE (określone) - Pod tym pojęciem będziemy rozumieć specyficzne zdarzenie, spowodowane zachowaniem lekarza (działanie lub jego brak – beczynność) z którym ustawa łączy obowiązek odszkodowawczy.

Jest to najczęściej - **Zdarzenie sprawcze**

Zachowanie to może przyjąć postać **czynnego działania** (np. podanie niewłaściwego leku, nieprawidłowe i nieuzasadnione poszerzenie pola operacyjnego)

lub **zaniechania** (nie przeprowadzenie badań diagnostycznych koniecznych i wymaganych ze względu na stan pacjenta).

**Podstawowa przesłanka odpowiedzialności
cywilnej sprowadza się do określenia faktu,
zachowania się lekarza, które wywołało szkodę.**

Adekwatny związek przyczynowy między zdarzeniem a szkodą

Zgodnie z art. 361 § 1 k.c. zobowiązany do odszkodowania (lekarz, który wyrządził szkodę) ponosi odpowiedzialność tylko za normalne następstwa działania lub zaniechania, z którego ta szkoda wynikła.

Przepis ten określa zasadę przyczynowo skutkową normalnych następstw działania, czyli tzw. **adekwatny związek przyczynowy.**

Pojęcie szkody w medycynie

W języku potocznym przez szkodę rozumie się:

- **Uszczerbek**
- **Pomniejszenie**
- **Utratę**

----- zarówno w sferze majątkowej, jak i niemajątkowej.

Taki zakres definicji szkody jest najczęściej przyjmowany w nauce prawa cywilnego.

Przez szkodę na osobie, należy rozumieć

-wszelkie bezpośrednie ujemne konsekwencje zdarzenia wyrządzającego szkodę, mające charakter fizjologiczny, jak uszkodzenie ciała lub rozstrój zdrowia albo śmierć człowieka, jak i mające charakter moralny, w postaci poczucia krzywdy.

Szkoda na osobie może objąć zarówno uszczerbek majątkowy w postaci **uszkodzenia ciała czy spowodowania rozstroju zdrowia**, jak i

szkodę niemajątkową - **krzywdę**, która będzie rekompensowana za pomocą przyznania zadośćuczynienia za cierpienia psychiczne.

Przyczyną szkody może być:

- **błędne leczenie**
- **lub leczenie nawet zgodne z zasadami sztuki lekarskiej, ale przeprowadzone bez zgody pacjenta.**

Szkoda jako strata

Szkoda w myśl art. 361§ 2 k.c. jest uszczerbkiem, jaki poniósł pacjent i **może przyjąć formę straty**, którą poszkodowany pacjent poniósł w związku ze **szkodą**.

Strata polega na zmniejszeniu się majątku poszkodowanego i ma charakter majątkowy.

Szkoda może mieć także charakter niemajątkowy, czyli może dotyczyć doznanego przez poszkodowanego uszczerbku w postaci cierpień fizycznych i krzywdy moralnej.

W wyrażeniach normatywnych występuje pojęcie krzywdy, jako uszczerbku w dobrach niemajątkowych, która wedle dominującego poglądu jest również szkodą.

Krzywdą będzie przeprowadzenie zabiegu bez zgody, bez względu na to, czy prawidłowo czy wadliwie.

Szkoda może przyjąć formę utraconych korzyści
-których poszkodowany nie osiągnął ze względu na
fakt powstania szkody.

Rozmiar szkody ma w takim przypadku charakter
hipotetyczny, ponieważ jego ustalenie polega na
ocenie korzyści, których poszkodowany nie osiągnął w
wyniku powstania szkody.

Utracone korzyści rozumiane są jako nie
powiększenie składników majątkowych osoby
poszkodowanej, które powiększyłyby się, gdyby nie
zaistnienie szkody. –

np. w wyniku błędu lekarskiego pacjent, ma
kłopoty z poruszaniem się co uniemożliwia mu
wykonywanie pracy zarobkowej

Przykład:

W wyniku nieprawidłowo przeprowadzonej
operacji nadgarstka, pacjent, będący
zawodowym pianistą, nie może podpisać
zaplanowanego wcześniej kontraktu, dwa
elementy- szkoda osobowa i krzywda psychiczna

Odszkodowanie

Odszkodowanie jest świadczeniem należnym poszkodowanemu (pacjentowi) **od osoby, która tą szkodę wyrzuciła** (lekarz) lub co jest niezwykle ważne, **która za tą szkodę ponosi odpowiedzialność**, przykładowo może to być podmiot leczniczy.

Naprawienie szkody wyrządzonej pacjentowi (lub osobom pośrednio poszkodowanym na skutek jego śmierci) następuje poprzez zapłatę sumy pieniężnej, zwanej odszkodowaniem i obejmuje:

- **wszelkie koszty wynikłe z uszkodzenia ciała lub rozstroju zdrowia tj. koszty leczenia (pobytu w szpitalu, sanatorium, konsultacji u wybitnych specjalistów, dodatkowej pomocy pielęgniarstwa, koszty leków itp.),**

- **rentę, jeżeli poszkodowany utracił całkowicie lub częściowo możliwość pracy zarobkowej** albo, jeśli zmniejszyły się jego widoki powodzenia na przyszłość.

Lekarz odpowiedzialny za szkodę, jest zobowiązany do odszkodowania w formie renty w przypadku całkowitej utraty zdolności do pracy zarobkowej w wysokości dochodów, jakie poszkodowany mógłby uzyskać normalnie pracując.

Zadośćuczynienie pieniężne za doznaną krzywdę

Celem zadośćuczynienia jest wynagrodzenie cierpień moralnych, psychicznych, poczucia krzywdy za utratę zdrowia, ból oraz cierpienie.

W razie uszkodzenia ciała bądź wywołania rozstroju zdrowia, sąd (**dodatkowo**) może przyznać poszkodowanemu odpowiednią sumę tytułem zadośćuczynienia pieniężnego za doznaną krzywdę

Pojęcie krzywdy mieści w sobie:

**wszelkie ujemne następstwa
uszkodzenia ciała lub rozstroju
zdrowia, zarówno w sferze cierpień
fizycznych, jak i psychicznych.**

Celem zadośćuczynienia jest złagodzenie (drogą finansową) cierpień fizycznych i psychicznych doznanych, jak i tych, które poszkodowany będzie odczuwał w przyszłości, a które w chwili wyrokowania dadzą się z dużym prawdopodobieństwem przewidzieć.

Zadośćuczynienie **ma charakter jednorazowy**, a zarazem całościowy, więc obejmuje wszystkie cierpienia doznane przez poszkodowanego.

Zaniechanie lekarza, jako źródło szkody powodujące powstanie stosunku roszczeniowego. Odmowa udzielenie pomocy.

Przykład

Po doniesieniach medialnych o śmierci Izabeli okręgowy rzecznik odpowiedzialności zawodowej Śląskiej Izby Lekarskiej podjął czynności sprawdzające, a następnie wszczął postępowanie wyjaśniające

Rzecznik działa niezależnie od innych organów, nie kieruje się ich ustaleniami.

Po przedstawieniu zarzutów lekarze mogą składać wnioski, np. w sprawie powołania biegłego. Później

(...) z opisu sprawy (...)

Pani Izabela we wrześniu 2021 roku zgłosiła się do Szpitala Powiatowego w Pszczynie po tym, jak odeszły jej wody płodowe.

U płodu już wcześniej stwierdzono wady rozwojowe.

Kobieta zmarła w szpitalu w wyniku wstrząsu septycznego.

Rodzina zmarłej stoi na stanowisku, że lekarze zbyt długo zwlekali z zakończeniem ciąży, co przyczyniło się do śmierci 30-latki.

PRZYKŁAD

Lekarz powinien uczynić wszystko, by przekonać pacjenta do optymalnej, jego zdaniem, metody medycznej.

Jest to przekazanie odpowiednich i skutecznych informacji

wyrok SN z dnia 24 września 2015 r., sygn. V CSK 738/14

Zaniechanie przez lekarza wskazanego obowiązku poinformowania pacjenta pozbawia pacjenta możliwości wyboru i współdecydowania o sposobie

(z orzeczenia...)

w sytuacji

gdy istnieją alternatywne metody diagnostyczne lub lecznicze, wybór jednej z nich należy do pacjenta.

Nieudzielenie pacjentowi ww. informacji, choćby tylko w niepełnym zakresie i w związku z tym przeprowadzenie operacji bez jego uświadomionej zgody jest naruszeniem praw pacjenta, które uzasadnia żądanie zapłaty zadośćuczynienia.

Przykład

Lekarz jednego z Sorów - nie przekazał pełnej informacji wybudzonej z wypadku pacjentce, w którym zginęło jej dziecko.

Na pytanie kobiety „czy mój syn żyje ? ” - zwlekał z przekazaniem informacji (tłumaczył się niewiedzą na ten temat).

Lekarz uznał, że taka informacja w jej stanie mogłaby spowodować nagłe załamanie stanu zdrowia, wstrząs nerwowy, psychiczny.

Przykład

Powódka została w pozwanym szpitalu poddana zabiegowi łyżeczkowania macicy, podczas którego doszło do powikłań, skutkujących koniecznością usunięcia narządów rodnych.

Powódka nie wiedziała o istniejących ryzykach związanych z tym zabiegiem

- nie udzielono jej informacji na temat możliwych komplikacji pooperacyjnych,
- nie odebrano od niej zgody na zabieg.

Okoliczności faktyczne niniejszej sprawy nie pozwalają
zdaniem Sądu uznać, iż powódka wyraziła zgodę na
 jakikolwiek zabieg wykonywany w pozwanej placówce
 medycznej.

Zgoda własna

na wykonanie świadczenia zdrowotnego

– każdy pełnoletni (po ukończeniu 18 r.) jest władny do jej wydania.

Zgoda równoległa

Pacjent, w tym małoletni, który ukończył 16 lat, ma prawo do wyrażenia zgody na przeprowadzenie badania lub udzielenie innych świadczeń zdrowotnych przez lekarza.

Pacjent dziecko

W prawie medycznym osoba do 16 roku życia.

Wówczas zgodę udzielają rodzice, przedstawiciel
ustawowy. sad

Zgoda zastępcza

Przedstawiciel ustawowy pacjenta małoletniego (16 -18 lat) , całkowicie ubezwłasnowolnionego lub niezdolnego do świadomego wyrażenia zgody, ma prawo do wyrażenia zgody „w imieniu...”

Zgoda na badania (tylko !)

W przypadku braku przedstawiciela ustawowego prawo to, **w odniesieniu do badania (tylko !)**, może wykonać opiekun faktyczny (sprawujący realną opiekę)

Zgoda zastępcza - sądu rodzinnego.

Pacjent małoletni (16 plus) , osoba ubezwłasnowolniona, pacjent chory psychicznie lub upośledzony umysłowo, lecz dysponujący dostatecznym rozeznanieniem ma prawo do wyrażenia sprzeciwu co do udzielenia świadczenia zdrowotnego, pomimo zgody przedstawiciela ustawowego lub opiekuna faktycznego.

W takim przypadku wymagane jest zezwolenie sądu

Formą wyrażania świadomej zgody jest forma
pisemna
na formularzu składającym się z określonych
przedmiotowo elementów.

W sytuacji szczególnej formą wyrażenia zgody może być określone zachowanie (np. kiwnięcie głową) w swej interpretacji wskazujące na „godzenie się” na zabieg.

W obecności świadka z uwzględnieniem tego faktu

Działanie lekarza bez zgody (z jej pominięciem)
art.33

Badanie lub udzielenie pacjentowi innego świadczenia zdrowotnego bez jego zgody jest dopuszczalne,
jeżeli wymaga on niezwłocznej pomocy lekarskiej,
a - ze

względu na stan zdrowia lub wiek nie może wyrazić zgody i nie ma możliwości porozumienia się z jego przedstawicielem ustawowym lub opiekunem faktycznym.

Działanie lekarza w przypadku braku zgody

Jeżeli przedstawiciel ustawowy pacjenta małoletniego, ubezwłasnowolnionego bądź niezdolnego do świadomego wyrażenia zgody

-----nie zgadza się na wykonanie przez lekarza czynności niezbędnych dla usunięcia niebezpieczeństwa

utraty przez pacjenta życia lub ciężkiego uszkodzenia ciała bądź ciężkiego rozstroju zdrowia,

-----lekarz może wykonać takie czynności po uzyskaniu zgody sądu rodzinnego.

Lekarz

może wykonać te czynności

bez zgody właściwego sądu opiekuńczego -

gdy zwłoka

powodowana postępowaniem w sprawie uzyskania zgody groziłaby pacjentowi niebezpieczeństwem utraty życia, ciężkiego uszkodzenia ciała lub ciężkiego rozstroju zdrowia.

W takim przypadku lekarz ma obowiązek,
o ile jest to możliwe,

zasięgnąć opinii drugiego lekarza, w miarę możliwości
tej samej specjalności.

O wykonywanych czynnościach lekarz niezwłocznie
zawiadamia przedstawiciela ustawowego, opiekuna
faktycznego lub sąd rodzinny.

Odstąpienie przez lekarza od czynności zawodowych

Art. 38. 1. Lekarz może nie podjąć lub odstąpić od leczenia pacjenta, o ile nie zachodzi przypadek, o którym mowa w art. 30, z zastrzeżeniem ust. 3.

(zawód na podstawie stosunku pracy lub w ramach służby, po uzyskaniu zgody swojego przełożonego)

Art. 39. Lekarz może powstrzymać się od wykonania świadczeń zdrowotnych niezgodnych z jego sumieniem, z zastrzeżeniem art. 30, z wyłączeniem po wyroku TK z 2015 roku –

innych przypadków niecierpiących zwłoki.

i obowiązku wskazania realnych możliwości uzyskania tego świadczenia u innego lekarza lub w podmiocie leczniczym

N a k a z   p o m o c y

W Polskim systemie prawnym

istnieje **prawny obowiązek** udzielenia pomocy
człowiekowi znajdującemu się w bezpośrednim
niebezpieczeństwie utraty życia lub ciężkiego
uszkodzenia ciała

Art. 162. k.k § 1.

Kto człowiekowi znajdującemu się w położeniu grożącym bezpośrednim niebezpieczeństwem utraty życia albo ciężkiego uszczerbku na zdrowiu nie udziela pomocy, mogąc jej udzielić bez narażenia siebie lub innej osoby na niebezpieczeństwo utraty życia albo ciężkiego uszczerbku na zdrowiu, podlega karze pozbawienia wolności do lat 3.

§ 2. Nie popełnia przestępstwa, kto nie udziela pomocy, do której jest konieczne poddanie się zabiegowi lekarskiemu albo w warunkach, w których możliwa jest niezwłoczna pomoc ze strony instytucji lub osoby do tego powołanej.

Lekarz podczas udzielania

świadczeń zdrowotnych ma obowiązek
poszanowania intymności i godności osobistej
pacjenta.

Lekarz ma obowiązek dbać, aby inny personel medyczny przestrzegał w postępowaniu z pacjentem zasady określonej w ust. 1.

Lekarz może stwierdzić zgon na podstawie osobiście wykonanych badań i ustaleń.

W uzasadnionych przypadkach lekarz, z wyłączeniem lekarza dentystry (od 2020 zmiana) może uzależnić wystawienie karty zgonu od przeprowadzenia sekcji zwłok.

Lekarzowi, który:

- 1) wykonuje czynności w ramach świadczeń pomocy doraźnej lub w przypadku ratowania życia, zdrowia
- 2) wykonuje zawód w podmiocie wykonującym działalność leczniczą, który zawarł umowę o udzielanie świadczeń opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych, w związku z udzielaniem świadczeń zdrowotnych w tym podmiocie –

przysługuje ochrona prawna należna

Lekarz wykonujący zawód może być
powołany przez uprawniony organ do udzielania
pomocy lekarskiej
w celu zwalczania skutków katastrof, epidemii i klęsk
żywiolowych na czas ich trwania.

Zasady i tryb powołania lekarza w sytuacji, o której mowa w ust. 1, określają odrębne przepisy.

Odpowiedzialność prawna lekarza

Ginekolog skazany za nielegalną aborcję.

Rok więzienia w zawieszeniu na trzy lata, zakaz wykonywania zawodu lekarza przez dwa lata oraz 4 tys. zł grzywny – to wyrok Sądu Okręgowego w ..., który skazał za nielegalną aborcję ginekologa Krzysztofa G.

Jak powiedział sędzia w uzasadnieniu, wyrok jest adekwatny do czynu i ma być "odstraszający dla innych lekarzy".

Sprawa wyszła na jaw w marcu 2011 roku po tym, gdy policja założyła podsłuch w gabinecie ginekologa. Podejrzewała lekarza o to, że w porozumieniu z lokalnym przedsiębiorcą wystawiał fikcyjne zwolnienia lekarskie. Wtedy policjanci uznali, że ginekolog miał przeprowadzić nielegalną aborcję. Do usunięcia ciąży miało dojść w październiku 2010 roku w prywatnym gabinecie Krzysztofa

Odpowiedzialność karana lekarza może być związana:

1. z popętnieniem błędu lekarskiego,
2. z innymi czynami popełnionymi w związku z wykonywaniem zawodu (np. nieudzielenie pomocy czy nieuzasadniona zwłoka w jej udzieleniu)
3. także z innymi czynami karalnymi (eutanazja, przyjmowanie korzyści majątkowych, fałszerstwo dokumentacji)

Nagana Okręgowego Sądu Lekarskiego dla lekarki, która stwierdziła zgon u żyjącego pacjenta

W 2009 roku Dolnośląska Izba Lekarska we Wrocławiu postawiła lekarce zarzuty naruszenia art.8 KEL oraz art.4 u.o.z.l.l.d

Zgodnie z tymi przepisami lekarz ma obowiązek wykonywać zawód dostępnymi mu środkami oraz zgodnie z zasadami etyki i z należyłą starannością.

Zdaniem izby lekarskiej takiej staranności lekarka nie dochowała, gdyż nie zbadała dokładnie leżącego na jezdni mężczyzny.

Tłumaczyła się przed sądem, że *było zimno, grudzień, padał deszcz i okolice zalegały ciemności.* Sąd dyscyplinarny ukarał ją naganą.

Zwolnienie z pracy z powodu pełnienia dyżuru w stanie nietrzeźwym

2,5 promila miał chirurg, który pełnił dyżur w szpitalu im. WAM w Łodzi.

Pijanego lekarza ze szpitala zabrała policja. Lekarz tłumaczył się, że *przyszedł do pracy po zakrapianej imprezie.*

Kiedy potwierdzi się, że chirurg był pod wpływem alkoholu, **zostanie natychmiast zwolniony z pracy.**

Zasądzone 20 tys. zł zadośćuczynienia dla pacjenta –
za brak właściwej opieki medycznej.

W Dziecięcym Szpitalu Klinicznym (DSK) nie przeprowadzono
u 14-latka odpowiednich badań, mimo że jego stan się
pogarszał.

U chłopca doszło do pęknięcia wyrostka robaczkowego i
zapalenia otrzewnej.

*„Doszło do naruszenia prawa do uzyskania opieki medycznej
zgodnie z aktualną wiedzą medyczną”*

Sąd uznał, że:

raka wykryłaby kolonoskopia, którą
zaplanowano za trzy dni i była to
naganna zwłoka z tego powodu
prawidłowa diagnoza opóźniła się ...

Przykład:

W wyniku nieprawidłowo przeprowadzonej operacji nadgarstka, pacjent, będący zawodowym pianistą, nie może podpisać zaplanowanego wcześniej kontraktu, dwa elementy- szkoda osobowa i krzywda psychiczna

---

Ustawa o zawodach lekarza i lekarza dentysty

Rozdział 4 Eksperyment medyczny [art. 21- 29]

(od stycznia 2021 znowelizowana)

KODEKS ETYKI LEKARSKIEJ

Rozdział 4

Art. 21. 1.

Eksperyment medyczny

Eksperyment medyczny przeprowadzany na ludziach może być eksperymen-

tem leczniczym lub badawczym.

Eksperymentem leczniczym

jest wprowadzenie przez lekarza nowych lub tylko częściowo wypróbowanych metod diagnostycznych, leczniczych lub profilaktycznych w celu osiągnięcia bezpośredniej korzyści dla zdrowia osoby leczonej.

Może on być przeprowadzony, jeżeli dotychczas stosowane metody medyczne nie są skuteczne lub jeżeli ich skuteczność nie jest wystarczająca.

Eksperyment badawczy

ma na celu **poszerzenie wiedzy medycznej.**

Może być on przeprowadzany zarówno na osobach chorych, jak i zdrowych.

Przeprowadzenie eksperymentu badawczego jest dopuszczalne wówczas, gdy uczestnictwo w nim **nie jest związane z ryzykiem** albo też ryzyko jest niewielkie i nie pozostaje w dysproporcji do możliwych pozytywnych rezultatów takiego eksperymentu.

Eksperymentem medycznym (od 2021)

jest

również

przeprowadzenie badań materiału biologicznego, w
tym genetycznego, pobranego od osoby dla celów
naukowych

Podstawowe założenie

Eksperyment medyczny - może być przeprowadzony

- jeżeli spodziewana korzyść lecznicza lub poznawcza ma istotne znaczenie,

a przewidywane osiągnięcie tej korzyści oraz celowość i sposób przeprowadzania eksperymentu są zasadne w świetle aktualnego stanu wiedzy i zgodne

- z zasadami etyki lekarskiej

Przykład

Więzenie dla badacza

He Jiankui, który poinformował o zmodyfikowaniu DNA dwóch dziewczynek. Genom bliźniaczek Lulu i Nany został poddany edycji przy pomocy CRISPR/Cas9 na etapie zapłodnienia

Dzięki modyfikacji kodu DNA chińskie dziewczynki miały stać się odporne na wirus HIV, który został im przekazany przez chorego na AIDS ojca.

Zastosowanie metod inżynierii genetycznej w warunkach in vitro już w momencie zapłodnienia, a także poinformowanie środowiska naukowego oraz opinii publicznej o tego rodzaju eksperymencie dopiero po jego przeprowadzeniu, **jest postępowaniem nagannym.**

Zabrania się przeprowadzania eksperymentu badawczego na:

- 1) dziecku poczętym
- 2) osobie ubezwłasnowolnionej
- 3) żołnierzu i innej osobie pozostającej w zależności hierarchicznej ograniczającej swobodę dobrowolnego wyrażania zgody
- 4) osobie pozbawionej wolności albo poddanej detencji

Udział w eksperymencie badawczym - osoba małoletnia :

- 1) spodziewane korzyści mają bezpośrednie znaczenie dla zdrowia małoletniego poddanego eksperymentowi badawczemu lub innych małoletnich należących do tej samej grupy wiekowej
- 2) eksperyment badawczy przyniesie istotne rozszerzenie wiedzy medycznej
- 3) nie istnieje możliwość przeprowadzenia takiego eksperymentu o porównywalnej efektywności z udziałem osoby pełnoletniej

Zabrania się przeprowadzania eksperymentu
medycznego

z

wykorzystaniem przymusowego położenia
uczestnika takiego eksperymentu.

Uczestnik lub jego przedstawiciel ustawowy przed
wyrażeniem

zgody,

otrzymuje informację ustną i pisemną,

przedstawioną w sposób zrozumiały. Przekazanie informacji jest odnotowywane w dokumentacji eksperymentu

Uczestnik przed rozpoczęciem eksperymentu medycznego jest informowany o swoich prawach oraz o ochronie gwarantowanej w przepisach prawa, i

o:

przysługującym mu prawie do odmowy udzielenia zgody i

do wycofania zgody

w każdym momencie, bez podania przyczyny i bez negatywnych konsekwencji prawnych w postaci jakiegokolwiek dyskryminacji, w tym w zakresie prawa do opieki zdrowotnej

Eksperyment medyczny

może być przeprowadzony po uzyskaniu zgody jego uczestnika lub osoby, której skutki eksperymentu mogą bezpośrednio dotknąć

Przeprowadzenie eksperymentu leczniczego bez wymaganej zgody

jest dopuszczalne po łącznym spełnieniu
następujących warunków:

uczestnik jest niezdolny do udzielenia zgody na
udział w tym eksperymencie

zachodzi przypadek niecierpiący zwłoki i
ze względu na konieczność

natychmiastowego działania uzyskanie zgody na udział w eksperymencie leczniczym od przedstawiciela ustawowego uczestnika albo zezwolenia sądowego nie jest możliwe w wystarczająco krótkim czasie

eksperyment o porównywalnej skuteczności nie
może być przeprowadzony na osobach
nieznajdujących się w sytuacji niecierpiącej zwłoki;

uczestnik uprzednio nie wyraził sprzeciwu wobec udziału w takim eksperymencie

uczestnik eksperymentu leczniczego prowadzonego w sytuacji niecierpiącej zwłoki - jeżeli jego przedstawiciel ustawowy otrzymał wszelkie istotne informacje dotyczące uczestnictwa w tym eksperymencie w najszybszym możliwym czasie

Udział w eksperymencie medycznym

nie może opóźnić ani pozbawiać jego uczestnika
koniecznych medycznie procedur
profilaktycznych, diagnostycznych lub
terapeutycznych

Podmiot prowadzący

eksperyment leczniczy

ma obowiązek przerwać eksperyment, jeżeli w
czasie jego trwania wystąpi zagrożenie zdrowia
uczestnika przewyższające spodziewane dla niego
korzyści

Informacja uzyskana w związku z eksperymentem
medycznym lub badaniem przesiewowym

może być wykorzystana do celów naukowych bez
zgody uczestnika w

sposób uniemożliwiający jego identyfikację

Eksperyment medyczny może

być przeprowadzony wyłącznie po wyrażeniu
pozytywnej opinii o

projekcie przez niezależną komisję bioetyczną.

Opinia ta nie stanowi decyzji administracyjnej

Kodeks Etyki Lekarskiej

Lekarz

uczestniczący w eksperymentach medycznych musi je przeprowadzać zgodnie z zasadami badań naukowych.

Eksperymenty z udziałem człowieka powinny być poprzedzone badaniami in vitro oraz in vivo na zwierzętach.

Zwierzęta poddawane eksperymentom należy odpowiednio traktować i w miarę możliwości chronić

Lekarzowi nie wolno

przeprowadzać eksperymentów badawczych z udziałem człowieka w stadium embrionalnym.

-

Lekarz może przeprowadzać eksperymenty lecznicze z udziałem człowieka w stadium embrionalnym **tylko wtedy gdy, spodziewane korzyści zdrowotne w sposób istotny przekraczają ryzyko zdrowotne embrionów nie poddanych eksperymentowi leczniczemu**

Projekt każdego eksperymentu z udziałem człowieka

powinien być jasno określony i **przedłożony do oceny**
niezależnej komisji etycznej (bioetycznej)

w celu uzyskania jej akceptacji.

Eksperyment medyczny z udziałem człowieka może
być przeprowadzony
wyłącznie pod nadzorem
lekarza posiadającego odpowiednio wysokie
kwalifikacje.

Wszelkie odkrycia i spostrzeżenia związane z wykonywaniem zawodu lekarz winien **przekazywać** środowisku lekarskiemu i **publikować** przede wszystkim w prasie medycznej.

Wyniki

badania przeprowadzonych niezgodnie z zasadami etyki lekarskiej **nie powinny być publikowane.**

Art. 31.

Lekarzowi nie wolno stosować eutanazji, ani pomagać choremu w popełnieniu samobójstwa.

W stanach terminalnych lekarz nie ma obowiązku
podejmowania i prowadzenia
reanimacji lub uporczywej terapii (darmnej terapii) i
stosowania środków nadzwyczajnych.

Decyzja o zaprzestaniu reanimacji należy do lekarza i
jest związana z oceną szans leczniczych.

Lekarz nie może uczestniczyć w procedurach
klonowania ludzi dla celów reprodukcyjnych lub
terapeutycznych.